

Briuselis, 2020 02 26
COM(2020) 150 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS VADOVŲ
TARYBAI, TARYBAI, EUROPOS CENTRINIAM BANKUI IR EURO GUPEI**

**2020 m. Europos semestras. Struktūrinių reformų pažangos vertinimas,
makroekonominio disbalanso prevencija ir naikinimas ir pagal Reglamentą (ES) Nr.
1176/2011 atliktų nuodugnių apžvalgų rezultatai**

{SWD(2020) 500-527 final}

1. ĮVADAS

Europa rimtai nusiteikusi pirmauti siekiant konkurencingo tvarumo. Europos klestėjimas ir jos žmonių gerovė galiausiai priklauso nuo politikos veiksmų, kurių bus imtasi ateinančiais metais siekiant įveikti ilgalaikius iššūkius, dėl kurių keičiasi mūsų ekonomika ir visuomenė.

2020 m. metinėje tvaraus augimo strategijoje pateikta nauja ekonominė darbotvarkė ir nustatyti aiškūs ES ekonominės ir užimtumo politikos koordinavimo prioritetai. Jos siekis užtikrinti konkurencingą tvarumą visiškai atspindi Europos žaliojo kurso užmojų ir yra pagrįstas keturiais aspektais: aplinkos tvarumu, našumo augimu, teisingumu ir makroekonominio stabilumu. Laikantis į šiuos keturis aspektus orientuoto požiūrio galima pasinaudoti sinergija, ieškoti kompromisų ir pateikti sprendimų, taip užtikrinant, kad ekonomika būtų naudinga žmonėms ir nekenktų planetai. Šiandienos šalių ataskaitose pateiktas vertinimas padės užtikrinti, kad šie tikslai taptų konkrečia politika valstybių narių lygmeniu.

Padedant mūsų būsimo klestėjimo pagrindus taip pat yra sprendžiami trumpalaikiai iššūkiai ir dabartinio ekonomikos augimo sulėtėjimo klausimas. Dabartinėmis lėto augimo sąlygomis pabrėžiama struktūrinių reformų, kurios padidins mūsų augimo potencialą ir ekonomikos našumą, svarba. Europos ekonomika yra pajėgi sutelkti finansinius išteklius, kad galėtų sudaryti tvarias sąlygas būtinoms privačiosioms ir viešosioms investicijoms. Jei didelę skolą turinčiose valstybėse narėse pirmenybė turėtų būti teikiama skolos mažinimui, tai valstybės narės, kurių fiskalinė būklė palanki, gali toliau didinti investicijas, kad paskatintų ekonomikos augimą ir paremtų perėjimą prie žalesnės ir skaitmeninės ekonomikos. Galiausiai, toliau mažėjant tiek išorės, tiek vidaus makroekonominiam disbalansui, padidės mūsų ekonomikos atsparumas.

Mūsų, kaip žemyno, sėkmę galime užtikrinti tik tuo atveju, jei Sąjunga ir jos valstybės narės savo politiką nukreips viena kryptimi, užtikrindamos, kad darnus vystymasis būtų mūsų ekonominės politikos ir veiksmų pagrindas. Naujosios ekonominės darbotvarkės perkėlimas į veiksmingą nacionalinę ekonominę, socialinę ir fiskalinę politiką visoje Sąjungoje padės Europai pasiekti Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslus. Tai leis Europai rodyti pasauliui pavyzdį, kaip ryžtingi politikos veiksmai gali padėti užtikrinti tvaresnę, labiau klestinčią, teisingesnę ir saugesnę ateitį visiems.

2. SVARBIAUSI NAUJI EUROPOS SEMESTRO YPATUMAI

Kad naujoji ekonominė darbotvarkė būtų sėkminga, ją reikia paversti konkrečia politika, pavyzdžiui, investicijų strategijomis, atsakinga fiskaline politika ir struktūrinėmis reformomis, kuriomis visais aspektais skatinamas konkurencingas tvarumas. Europos semestru tenka svarbus vaidmuo koordinuojant ir orientuojant nacionalines pastangas siekti ilgalaikio tvaraus ir integracinio augimo. Šiandien paskelbtose šalių ataskaitose pateikiama išsami makroekonomiškai svarbių pagrindinių socialinių ir ekonominių iššūkių, kylančių kiekvienai valstybei narei, analizė pagal keturis konkurencingo tvarumo aspektus. Jomis bus grindžiamos būsimos politinės rekomendacijos, daugiausia dėmesio skiriamos ekonominei ir užimtumo politikai, kurios reikia siekiant spręsti problemas visais keturiais aspektais.

2020 m. šalių ataskaitose pabrėžiami su žaliaja pertvarka susiję mūsų ekonomikos uždaviniai ir galimybės. Šie klausimai nagrinėjami naujame skirsnyje apie aplinkos tvarumą. Valstybės narės neseniai turėjo pateikti savo nacionalinius energetikos ir klimato srities veiksmų planus, kurie bus svarbiausi dokumentai, kuriais remiantis valstybėse narėse bus įgyvendinama klimato kaitos ir energetikos politika, įskaitant per Europos semestrą stebimus makroekonominės svarbos elementus. Komisija šiuos planus įvertins 2020 m. Šalių ataskaitos taip pat padeda stebėti, kaip įgyvendinami darnaus vystymosi tikslai, ir atkreipti dėmesį į makroekonominę ir užimtumo politiką, kuri gali padėti juos pasiekti. Kiekvienoje šalies ataskaitoje pateikiama valstybės narės bendros pažangos, susijusios su darnaus vystymosi tikslais, vertinimo santrauka, taip pat specialus priedas, kuriame išdėstomi su įvairiais konkrečiais tikslais susiję veiklos rezultatai.

Ataskaitose ypatingas dėmesys taip pat skiriamas regionams ir sektoriams, kuriems poveikio klimatui neutralizavimas kelia daugiausia problemų. Remiantis šia analize bus sprendžiama, kaip bus naudojamas naujai pasiūlytas Teisingos pertvarkos fondas. Tai tik pradžia. Reikia dėti daugiau pastangų kartu su valstybėmis narėmis, laikantis sanglaudos politikos fondų programavimo metodo.

Siekiant sėkmingai spręsti aktualias dabartines ir būsimas socialines, ekonomines ir aplinkos problemas, Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras turės būti toliau plėtojamas. Ateinančiais metais reikės toliau dėti pastangas siekiant užtikrinti, kad į Europos semestrą būtų tinkamai integruoti įvairūs makroekonomikos požiūriu svarbūs darnaus vystymosi darbotvarkės aspektai (žr. 1 langelį).

1 langelis. Darnaus vystymosi tikslų (DVT) ir aplinkos tvarumo aspektų integravimas į Europos semestrą

- **Atsižvelgiant į Europos semestro teisinę taikymo sritį, integruojant DVT dėmesys sutelkiamas į jų makroekonominį aspektą** ir į tai, kaip juos galima pasiekti vykdant ekonominę, užimtumo ir socialinę politiką. Perėjimas prie tvarios ekonomikos yra esminis iššūkis, turintis įtakos ekonomikos augimui ir darbo vietų kūrimui. Todėl šio makroekonominio aspekto perspektyva yra platesnė ir, laikantis Žaliojo kurso ir metinės tvaraus augimo strategijos, šalių ataskaitose nustatoma su DVT susijusi politika ir uždaviniai. Šis aspektas dera su Europos socialinių teisių ramsčiu, kuris yra atnaujintos konvergencijos siekiant geresnių darbo ir gyvenimo sąlygų ES kelrodis, ir su jo socialinių rodiklių suvestine, skirta jo įgyvendinimui stebėti.
- **Laikantis Žaliojo kurso ir metinės tvaraus augimo strategijos aplinkos tvarumas tampa neatsiejama semestro proceso dalimi.** 2020 m. šalių ataskaitose šis naujas požiūris atspindimas įtraukus naują specialų skirsnį. Tai irgi padeda integruoti DVT į semestrą. Naujajame skirsnyje apie aplinkos tvarumą pateikiama išsamesnė valstybių narių su aplinka ir klimatu susijusių iššūkių analizė, daugiausia dėmesio skiriant toms sritims, kurios yra susijusios su ekonomine ir užimtumo politika, įskaitant šių iššūkių ir politikos socialinį poveikį.
- **Į kiekvienos šalies ataskaitą taip pat įtrauktas naujas priedas, kuriame nurodyti kiekvienos valstybės narės DVT įgyvendinimo rezultatai ir pastarųjų penkerių metų tendencijos.** Remiantis Eurostato metiniu pavyzdiniu leidiniu apie darnų vystymąsi (Pažangos siekiant DVT ES kontekste stebėsenos ataskaita, 2019 m. leidimas), šalių ataskaitose pateikiamos nuorodos į turimus statistinius duomenis, kad būtų galima sekti valstybių narių veiklos rezultatus.
- **Ateityje bus parengta tolesnė išsami analizė, skirta stebėti DVT įgyvendinimą ir parodyti perėjimą prie neutralaus poveikio klimatui ir efektyvaus išteklių naudojimo ekonomikos.** Pirmiausia, Eurostato metinis pavyzdinis leidinys apie DVT įgyvendinimo rezultatus bus skelbiamas anksčiau, kad kito Europos semestro ciklo pradžioje jis jau būtų parengtas. Šį pažangos vertinimą papildys su DVT susijusi informacija, kurią nuo 2020 m. valstybės narės raginamos pateikti savo nacionalinėse reformų programose. Komisija taip pat siekia išplėsti savo priemonių rinkinį, kad per būsimus semestro ciklus pagerintų ekologinės pertvarkos makroekonominio ir socialinio poveikio analizę. Tuo tikslu yra rengiami pagrindiniai rodikliai, kuriuos būtų galima taikyti nuo kito semestro ciklo. Rengdama šiuos rodiklius Komisija glaudžiai bendradarbiaus su valstybėmis narėmis ir kitais suinteresuotaisiais subjektais.

Komisija taip pat pradėjo atviras diskusijas dėl ekonomikos valdymo sistemos. Neseniai Komisijos paskelbtoje¹ ekonomikos valdymo apžvalgoje vertinama, kaip dabartinė sistema veikė praeityje. Joje taip pat atsižvelgiama į tai, kad ekonominės aplinkybės iš esmės pasikeitė nuo šešių ir dviejų dokumentų rinkinių reformų priėmimo atitinkamai 2011 ir 2013 m., taip pat į platesnį užmojų siekti žaliosios ir skaitmeninės transformacijos Europoje, atsižvelgiant į Europos žaliojo kurso tikslus. Todėl Komisija iškėlė keletą klausimų viešoms diskusijoms, kad surinktų nuomones apie priežiūros veikimą iki šiol ir tai, kaip būtų galima padidinti sistemos veiksmingumą siekiant pagrindinių tikslų.

Ateinančių ciklą Europos semestruui įtakos turės konvergencijai ir konkurencingumui skirtos biudžeto priemonės bei konvergencijos ir reformų priemonės sukūrimas. Pavyzdžiui, euro zonai skirtoje rekomendacijoje nustatyti strateginiai politikos prioritetai bus sustiprinti reformomis ir investicijomis, skatinamomis pagal konvergencijai ir konkurencingumui skirtą biudžeto priemonę.

Komisija taip pat sukurs naują teisinės valstybės mechanizmą, pagal kurį ES mastu bus teikiamos metinės ataskaitos ir kuriuo bus siekiama stiprinti teisinės valstybės kultūrą. Geras valdymas, veiksmingos institucijos, nepriklausomos ir veiksmingos teisingumo sistemos, kokybiškos viešojo administravimo institucijos, efektyvios nemokumo sistemos yra svarbūs veiksniai valstybės narės verslo aplinkoje ir gali turėti įtakos sprendimams dėl investicijų. Tvirtos kovos su korupcija sistemos taip pat gali padėti išsaugoti tinkamą vidaus rinkos veikimą. Todėl įžvalgos apie valstybių narių institucinius ir administracinius veiklos rezultatus, įskaitant susijusius su teisine valstybe, dėl kurių gali kilti makroekonominė rizika, jei jie nebus pagerinti, toliau bus naudojamos per Europos semestrą ir atliekant makroekonominį vertinimą.

---

¹ COM(2020) 55 *final*, 2020 2 5.

3. VALSTYBIŲ NARIŲ POLITIKA

Šių metų šalių ataskaitose pateiktoje analizėje nurodoma, kaip valstybės narės turi siekti konkurencingo tvarumo, ir nurodomos būtinos struktūrinės reformos bei svarbūs investicijų poreikiai.

3.1. Aplinkos tvarumas

Europos žaliojo kurso tikslas – pasiekti, kad iki 2050 m. Europa taptų pirmuoju žemynu, kuriame klimato kaitos poveikis būtų neutralizuotas, o ekonomika augtų efektyviau naudojant išteklius. Pagal šį kursą numatytas visapusiškas požiūris į visus aplinkos ir klimato klausimus, visų pirma sprendžiant uždavinius klimato kaitos, energetikos pertvarkos, biologinės įvairovės, taršos ir žiedinės ekonomikos srityse, taip pat įvairiuose sektoriuose, įskaitant judumą, pramonę ir maisto sistemas. Šis užmojis priklauso tiek nuo ES, tiek nuo valstybių narių. Nacionalinėje ir ES ekonominėje politikoje reikia internalizuoti esamų gamybos ir vartojimo modelių poveikį aplinkai ir sukurti tinkamas paskatas jų tvarumui didinti. 2019 m. birželio mėn.² Komisija nurodė likusį bendrą siūlomų nacionalinių įnašų, grindžiamų valstybių narių pateiktais planų projektais, ir teisės aktais nustatytų ES masto tikslų atotrūkį³.

Siekiant pereiti prie žaliosios ekonomikos reikės didelių tikslinių tiek viešųjų, tiek privačiųjų investicijų, taip pat esminių struktūrinių reformų. Tuo tikslu bus labai svarbu nustatyti, kokių investicijų labiausiai reikia, parengti didelio poveikio investicinius projektus ir suderinti projektus su turimais finansavimo šaltiniais, taip pat pritaikyti tiems projektams tinkamą reguliavimo metodą. Šalių ataskaitose pateikta struktūrinių reformų ir svarbiausių investicijų poreikių tokiose srityse kaip energetika, transportas ir pastatai, įskaitant efektyvų energijos vartojimą, analizė gali padėti valstybėms narėms imtis politikos veiksmų, atitinkančių ES lygmeniu suderintus prioritetus. Šalių ataskaitose taip pat pateikiama informacija apie ES lygmens finansavimo šaltinius.

Viešoji finansinė parama, be kita ko, pagal Europos žaliojo kurso investicijų planą, gali pritraukti privačių lėšų, kad būtų padidintas tvarių investicijų mastas. Didesnė nei kada nors anksčiau ES biudžeto išlaidų tvariai energetikai, klimato ir aplinkosaugos veiksams dalis pritrauks privatų finansavimą, o pagrindinis vaidmuo teks Europos investicijų bankui. Gruodžio mėn. Europos Parlamento ir Tarybos politinis susitarimas dėl ES masto aplinkos

---

² Komisijos atliktas ES masto integruotų nacionalinių energetikos ir klimato srities veiksmų planų projektų vertinimas, 2019 m. birželio 18 d. (COM (2019) 285 *final*).

³ Vertinimas parodė, kad jei nacionaliniai planai būtų įgyvendinti taip, kaip numatyta tuose projektuose, susidarytų didelis bendras atotrūkis: tiek pirminės, tiek galutinės energijos suvartojimo srityje įnašas siekiant efektyvesnio energijos vartojimo buvo mažesnis nei ES tikslai. Komisija paragino valstybes nars užsibrėžti daugiau ir pašalinti šį atotrūkį galutiniuose integruotuose nacionaliniuose energetikos ir klimato srities veiksmų planuose, kuriuos valstybės narės turėjo pateikti iki 2019 m. gruodžio 31 d. Kiek įmanoma, planų turinys jau aptartas šiandienos šalių ataskaitose.

atžvilgiu tvarių investicijų klasifikavimo sistemos, arba taksonomijos, yra svarbus žingsnis sudarant sąlygas žaliųjų investicijų srautui ir taip kovojant su klimato kaita⁴.

Žaliojo biudžeto sudarymo praktika yra svarbi priemonė, skirta stebėti, kaip viešieji finansai prisideda prie Europos žaliojo kurso. Išlaidų ir pajamų politikos, kuria prisidedama prie klimato politikos ir kitų aplinkos apsaugos tikslų, aiškus nustatymas biudžeto dokumentuose gali būti naudingas siekiant, kad fiskalinė politika padėtų pereiti prie žaliosios ekonomikos ir padidinti politikos tikslų ir jų stebėsenos nuoseklumą. Kol kas tik kelios valstybės narės (Prancūzija, Suomija, Airija ir Italija) savo biudžeto sudarymo procesuose taiko tam tikrus žaliojo biudžeto sudarymo metodus. Metodai gerokai skiriasi ir, išskyrus Italiją, žaliojo biudžeto sudarymo praktika yra gana nauja. Kai kuriais atvejais žaliojo biudžeto sudarymo informacija apima papildomus ataskaitų elementus, pavyzdžiui, poveikio aplinkai vertinimus, kenksmingų subsidijų sąrašą ir informaciją apie išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį bei gerovės rodiklius. Siekiant sustiprinti viešųjų finansų vaidmenį pereinant prie neutralaus poveikio klimatui, žalios, konkurencingos ir įtraukios ekonomikos, reikėtų tolesnės šios praktikos plėtros visose valstybėse narėse. Komisija bendradarbiaus su valstybėmis narėmis, kad atrinktų ir palygintų žaliojo biudžeto sudarymo praktiką.

Aplinkosaugos mokesčiai kol kas mažai naudojami kaip elgsenos keitimo ir pajamų generavimo priemonė. Aplinkosaugos mokesčiai ir įvairios anglies dioksido apmokestinimo formos yra svarbios politinės priemonės reikiamai pertvarkai užtikrinti. Didelė išmetamo anglies dioksido kaina yra svarbus Švedijos klimato politikos bruožas nuo 2001 m.⁵ ir dabar apima apie 40 % Švedijos išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio – tai padeda Švedijai sumažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį sektoriuose, kuriems netaikoma ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema, kartu išlaikant ekonomikos augimą. Anglies dioksido mokestį taip pat taiko kitos valstybės narės, įskaitant Airiją, Daniją, Prancūziją, Suomiją, Slovėniją, Estiją, Latviją, Lenkiją ir Portugaliją. Airijoje visos pajamos, gautos neseniai padidinus anglies dioksido mokesčio tarifą (apie 90 mln. EUR 2020 m.), bus skirtos su klimatu susijusioms išlaidoms. Dalis šių lėšų (6 mln. EUR) bus panaudota Airijos Midlandsui skirtam Teisingos pertvarkos fondui įsteigti – iš jų bus padengtos investicijos į perkvalifikavimą ir naujų įgūdžių ugdymą bei padedama vietos bendruomenėms ir įmonėms prisitaikyti prie perėjimo prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų.

Perėjimas prie tvarios ir neutralaus poveikio klimatui ekonomikos turi būti sąžiningas ir teisingas socialiniu požiūriu, o tam reikalinga reguliari stebėseną. Nors kova su klimato kaita ir aplinkos būklės blogėjimu ilginiui bus naudinga visiems, o vidutiniu laikotarpiu visiems suteiks galimybių, ne visos gyventojų grupės, regionai ir valstybės narės turi vienodus pajėgumus reaguoti trumpuoju laikotarpiu. Nacionaliniu lygmeniu vykdomos priemonės yra būtinos norint sušvelninti neigiamą poveikį tam tikroms grupėms ir sektoriams bei užtikrinti

⁴ Komisijos veiksmų planas: [Tvaraus augimo finansavimas](#) (COM/2018/097 final).

⁵ Švedija įvedė 250 SEK (apie 23,50 EUR) anglies dioksido mokestį už toną. 2017 m. jis išaugo iki 1180 SEK (apie 110 EUR).

teisingumą. ES biudžeto indėlis taip pat bus didelis – iš jo bus finansuojamos visos priemonės, tiesiogiai susijusios su perėjimu prie žaliosios ekonomikos. Komisijos pasiūlytas teisingos pertvarkos mechanizmas padės užtikrinti, kad niekas nebūtų paliktas nuošalyje: papildoma parama bus teikiama regionams ir žmonėms, kuriuos pertvarka paveiks labiausiai, ypač tiems, kurie yra priklausomi nuo kietojo iškastinio kuro (anglies, lignito, durpių, naftingojo skalūno) gavybos ir naudojimo energijos gamybos tikslais ir nuo pramoninės veiklos, kurią vykdant išmetama daug šiltnamio efektą sukeliančių dujų. Šiandienos šalių ataskaitose pateikiama pertvarkos iššūkių analizė ir preliminari Komisijos tarnybų nuomonė apie prioritetus, kurie galėtų būti remiami Teisingos pertvarkos fondo lėšomis. Šia informacija valstybės narės galės pasinaudoti rengdamos savo teritorinius teisingos pertvarkos planus, kuriuose bus nustatytos reikalavimus atitinkančios teritorijos ir išsamiai aprašyti poreikiai, susiję su ekonomikos įvairinimu, darbo vietų kūrimu, įgūdžių panaudojimu, vietos inovacijomis ir aplinkos atkūrimu. Komisija valstybėms narėms suteiks specialią techninę paramą pertvarkos planams parengti. Šiuos planus valstybės narės rengs bendradarbiaudamos su Komisija ir laikydamosi savo nacionalinių energetikos ir klimato srities veiksmų planų.

3.2. Našumo augimas

Našumo augimas išlieka iššūkiu, ypač turint omenyje demografinius pokyčius. Darbo našumo augimas ir toliau lėtėja, o skirtumai tarp valstybių narių ir pačiose valstybėse narėse yra dideli. 2018 m. darbo našumo augimas svyravo nuo 6 % Lenkijoje iki -1,1 % Liuksemburge. Regionų lygmeniu skirtumai dar didesni, o didesnėse įmonėse našumas apskritai augo sparčiau nei MVI.

Šiuos prastus rezultatus lemia įvairios priežastys. Svarbus veiksnys yra susijęs su gamybos išteklių prieinamumu ir kokybe. Potencialų augimą stabdo nepakankamos investicijos į pagrindinę įrangą, švietimą ir mokymą, palyginti pasenusios gamybos technologijos, darbo jėgos senėjimas, nepakankama moterų ir migrantų kilmės asmenų integracija į darbo rinką ir kvalifikuotų darbuotojų trūkumas arba įgūdžių paklausos ir pasiūlos neatitiktis. Pavyzdžiui, Čekijoje užimtumo lygis pasiekė 80 % ir darbo jėgos trūkumas tapo rimta problema. Bulgarijoje nemaža dalimi investicijų siekiama pakeisti mašinas ir įrangą, kurios visiškai neatitinka šiuolaikinio lygio. Be to, naujos technologijos lėtai pasiekia tas įmones, kurios neužima pirmaujančių pozicijų technologijų srityje, ir tai trukdo didinti bendrą daugumos įmonių, ypač MVI, efektyvumą.

Žalioji ir skaitmeninė transformacija kelia iššūkių, bet taip pat ir suteikia galimybių Europos ekonomikai augti, o jos bendrovėms kurti naujus verslo modelius ir geresnius produktus ir paslaugas. Šiuo metu Europos ekonomikos skaitmeninę transformaciją stabdo prasti daugelio valstybių narių rezultatai, susiję su esminėmis pagrindinėmis sąlygomis. Skaitmeninės ekonomikos ekosistemos tvirtumą ir tvarumą lemia keletas sąlygų. Jos apima skaitmeninius įgūdžius ir infrastruktūrą, inovacijų finansavimą, duomenų prieinamumą, kibernetinį saugumą ir prie skaitmeninio amžiaus pritaikytas viešąsias paslaugas. Pavyzdžiui, Vokietija, Graikija, Vengrija, Rumunija ir Italija atsilieka e. valdžios srityje, o Portugalija ir Čekija čia padarė didelę pažangą. Skaitmeninių įgūdžių srityje tokių didelių šalių kaip

Prancūzija, Ispanija, Lenkija ir Italija pažangos tempas neatitinka technologinių pokyčių tempo. Tik Danijos ir Švedijos įmonių skaitmeninis intensyvumas yra didelis, o likusiose valstybėse narėse aukšto skaitmeninio lygio įmonės nesudaro net 10 %. Siekdama prisidėti prie nacionaliniu lygmeniu dedamų pastangų Komisija parengė visiems naudingos skaitmeninės visuomenės viziją.

Norint pasiekti Europos žaliojo kurso tikslus būtinos inovacijos ir naujos technologijos. ES tenkanti pasaulio investicijų į MTTP dalis mažėja. Kinija pralenkė ES tiek santykinė, tiek absoliučia išraiška. Iš tiesų, 2019 m. Taryba savo konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose paprašė visų valstybių narių skirti dėmesio su moksliniais tyrimais ir inovacijomis susijusiems aspektams. Našumo didinimas siekiant užtikrinti konkurencingą tvarumą bus neįmanomas, jei pertvarkant Europos socialines ir ekonomines sistemas svarbaus vaidmens neatliks moksliniai tyrimai ir inovacijos, įskaitant priemones, skirtas tolesnei prekių ir paslaugų bendrosios rinkos integracijai. Būsima naujoji Europos pramonės strategija padės sukurti tokioms inovacijoms palankią aplinką. Svarbi paskata taip pat bus nauja iniciatyva pakylėti Europos mokslinių tyrimų erdvę į kitą lygmenį. Pereinant prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos reikės naujų gamybos ir vartojimo modelių, pagrįstų technologinėmis ir socialinėmis inovacijomis. Šiuo atžvilgiu labai svarbu didinti išteklių našumą ir užtikrinti gerai veikiančias Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemas.

Privačių mokslinių tyrimų ir inovacijų skatinimas yra svarbus Europos uždavinys. Keliose valstybėse narėse MTTP pastangos vis labiau sutelkiamos į ribotą skaičių įmonių, o MVĮ išlaidos inovacijoms mažėja. Dėl šios tendencijos didėja technologijų lyderių ir daugumos kitų įmonių našumo atotrūkis. Iš šalių ataskaitų matyti, kad svarbus vaidmuo tenka ir valstybėms narėms. Pavyzdžiui, Švedijoje gera technologijų bazė ir verslo aplinka sudarė sąlygas startuoliui su Europos strateginių investicijų fondo parama plėsti savo veiklą, kad taptų viena iš pirmųjų elektromobilių baterijų gamintojų Europoje. Čekijoje investicijos į automobilių gamintojų automatizavimą padidino jų našumą ir paskatino įdiegti pažangias skaitmenines technologijas. Deja, verslo aplinka gerėja lėtai, ypač kalbant apie galimybes gauti pakankamą MTTP ir inovacijų finansavimą. Sukūrus kapitalo rinkų sąjungą novatoriškoms įmonėms gali būti daug lengviau gauti išorės finansavimą. MVĮ galimybių gauti finansavimą gerinimo būdai taip pat bus nagrinėjami rengiamoje Komisijos MVĮ strategijoje.

Dideli skirtumai tarp valstybių narių trukdo Europos ekonomikai realizuoti visą jos potencialą skaitmeninių paslaugų srityje. Labai skiriasi valstybių narių pažanga skaitmeninant ekonomiką. Tai gali paskatinti komercinius ir pramoninius naudotojus atidėti skaitmeninių technologijų diegimą ir naudojimą. Plataus masto 5G tinklų diegimas turėtų būti vykdomas nedelsiant, nes jis padės Europai pasinaudoti žaliosios ir skaitmeninės revoliucijos teikiamomis galimybėmis⁶.

---

⁶ Tikimasi, kad keliose valstybėse narėse nacionaliniai pradiniai 5G juostų spektro paskyrimo procesai bus užbaigti, turint omenyje teisinį įsipareigojimą iki metų pabaigos leisti naudotis šiomis juostomis.

Našumo augimas labai priklauso nuo žmogiškojo kapitalo. Tam reikia aukštos kokybės švietimo ir mokymo sistemų, įskaitant profesinį rengimą, kad visi besimokantieji įgytų bendrųjų kompetencijų ir profesinių įgūdžių, reikalingų sparčiai kintančioje darbo rinkoje. Tačiau kaip rodo naujausi PISA programos rezultatai, vis dar didelė pagrindinių įgūdžių neturinčių asmenų dalis yra rimta kliūtis ugdant įgūdžius ir vėliau įsidarbinant. Konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose Taryba ne kartą prašė valstybių narių didinti investicijas į įgūdžius, kad būtų patenkinti kvalifikuotos darbo jėgos poreikiai.

Našumo skatinimo politika turi būti pritaikyta prie nacionalinių aplinkybių, o nacionalinės produktyvumo tarybos gali suteikti tokių su konkrečia šalimi susijusių žinių. Daug esamų produktyvumo tarybų buvo paskirtos tik neseniai, todėl dar per anksti pateikti išsamų jų poveikio vertinimą. Džiugu matyti, kad daugumoje euro zonos valstybių narių jau įsteigtos nacionalinės produktyvumo tarybos, o jų skaičius nuolat auga. Produktyvumo tarybas įsteigė keturiolika euro zonos ir keturios euro zonai nepriklausančios valstybės narės.

3.3. Teisingumas

Dėl žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos bei demografinių pokyčių reikės reformuoti socialinės apsaugos sistemas ir darbo rinkas, kartu užtikrinant tinkamas darbo sąlygas ir tinkamą socialinę apsaugą. Šios reformos reikalingos siekiant užtikrinti, kad Europa išliktų vieta, kur veikia pažangiausias pasaulyje gerovės sistemos, kur investuojama į žmogiškąjį kapitalą ir remiamos inovacijos bei konkurencingas verslumas. Teisingos pertvarkos mechanizmui kartu su „Europos socialiniu fondu +“ teks svarbus vaidmuo užtikrinant, kad niekas nebūtų paliktas nuošalyje.

Europai įgyvendinti šiuos esminius užmojus padės Europos socialinių teisių ramstis⁷. Šio ramsčio – mūsų strategijos, kuria siekiama užtikrinti sąžiningą ir socialiniu požiūriu teisingą pertvarką – įgyvendinimas yra dar svarbesnis turint omenyje užsitęsusių lėtesnio augimo laikotarpį ES, net jei užimtumo ir socialinė padėtis toliau gerėja, kaip matyti iš socialinių rodiklių suvestinės⁸.

Komisija neseniai parengė Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimo veiksmų planą⁹ ir pradėjo pirmojo etapo konsultacijas su socialiniais partneriais dėl teisingo minimaliojo darbo užmokesčio¹⁰. Nors nėra vieno visiems tinkamo sprendimo, socialinis teisingumas ir socialinė pažanga yra Europos socialinės rinkos ekonomikos pagrindas. 2019 m. minimalusis darbo užmokestis padidėjo beveik visose valstybėse narėse, kuriose jo dydis nustatytas nacionaliniais teisės aktais; Italija ir Kipras svarsto pasiūlymus teisės aktais nustatyti minimalųjį darbo užmokestį. Nepaisant nuosaikaus darbo užmokesčio augimo pastaraisiais dešimtmečiais kai kuriose valstybėse narėse, mažą darbo užmokestį gaunančių darbuotojų padėtis pablogėjo, o darbo užmokesčio nelygybė padidėjo. Maždaug vienas iš

⁷ Tarpinstitucinė deklaracija dėl Europos socialinių teisių ramsčio (2017/C 428/09).

⁸ Žr. Komisijos pasiūlymą dėl 2020 m. bendros užimtumo ataskaitos (COM/2019/653 *final*).

⁹ Tvirta socialinė Europa teisingai pertvarkai užtikrinti (COM/2020/14 *final*).

¹⁰ Pirmasis konsultacijų su socialiniais partneriais pagal SESV 154 straipsnį dėl galimų veiksmų su sąžiningu minimaliuoju darbo užmokesčiu susijusioms problemoms spręsti etapas (C(2020) 83 *final*).

šešių ES darbuotojų gauną mažą darbo užmokestį. Šis santykis turi tendenciją didėti¹¹. Dirbančiųjų skurdas taip pat padidėjo nuo 8,1 % 2005 m. iki 9,6 % 2018 m.

Nedarbo lygis valstybėse narėse ir toliau tebėra labai nevienodas. Keliose valstybėse narės problemų kelia darbo rinkos segmentacija, dažnai susijusi su neigiamomis pasekmėmis darbo sąlygoms ir nesaugumo jausmu. Pagal terminuotą darbo sutartį dirbantys darbuotojai patiria daug didesnę skurdo riziką nei turintys nuolatinį darbą (16,2 %, palyginti su 6,1 % 2018 m.). Kai kurių grupių, pavyzdžiui, jaunimo, žemos kvalifikacijos darbuotojų, neįgaliųjų ir migrantų kilmės asmenų, padėtis darbo rinkoje taip pat tebėra nepalanki.

Kelios valstybės narės imasi veiksmų, kad pagerintų darbo sąlygas ir paskatintų pažeidžiamų grupių integraciją į darbo rinką. Pavyzdžiui, socialiniams partneriams susitarus, Portugalija patvirtino priemones, kuriomis siekiama kovoti su darbo rinkos susiskaidymu ir skatinti nuolatinį užimtumą. Slovėnija ėmėsi priemonių, kad paskatintų aktyvumą ir pagerintų bedarbių socialinę apsaugą. Kipras reformavo darbo inspekciją ir priėmė veiksmų planą, skirtą kovoti su nedeklaruojamu darbu ir perkelti jį į oficialią ekonomiką; kartu su atgrasomosiomis priemonėmis į jį įtrauktos ir prevencinės.

Pastaraisiais metais vyrų ir moterų užimtumo lygių ir darbo užmokesčio skirtumai išliko dideli¹². Moterų užimtumo lygis ir toliau yra žemesnis, jos dirba mažiau valandų, uždirba mažiau, o jų karjeroje yra daugiau pertrūkių. Tai taip pat turi neigiamos įtakos jų teisėms į pensijų išmokas. Ispanija numatė 16 savaičių vaiko priežiūros atostogas kiekvienam iš tėvų. Nuo 2021 m. jos pakeis motinystės ir tėvystės atostogas. Airijoje iš 2020 m. biudžeto, be kita ko, bus finansuojama programa, skirta padėti į darbo rinką sugrįžti moterims, kurios yra neaktyvios dėl priežiūros pareigų. Daugumoje valstybių narių motinystės poveikis moterų užimtumui yra neigiamas, o tėvystės poveikis vyrų užimtumui – teigiamas. Kelios valstybės narės imasi veiksmų siekdamas didinti įperkamų ir kokybiškų priežiūros paslaugų prieinamumą, tačiau problemų išlieka.

Siekiant prisitaikyti prie struktūrinių pokyčių, ypač susijusių su žaliaja ir skaitmenine pertvarka bei demografiniais pokyčiais, būtina investuoti į švietimą ir įgūdžius. Vienodos galimybės gauti aukštos kokybės išsilavinimą ir mokymą nuo ankstyvo amžiaus taip pat yra labai svarbios skatinant lygias galimybes ir įtrauktį, įskaitant tokias nepakankamai atstovaujamas grupes kaip romai, migrantų kilmės asmenys ir neįgalieji. Tačiau socialinė ir ekonominė aplinka tebėra svarbiausias jaunimo švietimo rezultatus lemiantis veiksnys. Kelios valstybės narės įgyvendina priemones, kuriomis siekiama didinti švietimo ir mokymo įtraukumą ir modernizuoti mokslinių tyrimų institucijas. Slovėnija, be kita ko, ėmėsi priemonių suaugusiųjų mokymuisi stiprinti, o Airijoje Nacionalinio mokymo fondo peržiūra buvo derinama su papildomu finansavimu, kad būtų geriau įvertintas kvalifikuotų darbuotojų

¹¹ Laikotarpiu nuo 2006 iki 2014 m. ES jis padidėjo vidutiniškai nuo 16,7 % iki 17,2 %; kai kuriose šalyse padidėjimas buvo itin didelis.

¹² 2020 m. kovo mėn. Komisija priims Lyčių lygybės strategiją, o vėliau 2020 m. imsis spręsti nevienodo darbo užmokesčio klausimą pateikdama teisės akto dėl darbo užmokesčio skaidrumo pasiūlymą.

trūkumas¹³. Suomija nuo 2020 m. pradės vykdyti nuolatinio mokymosi reformą, kuria bus padidintos galimybės lanksčiai derinti darbą ir studijas bei remti mokymąsi darbo vietoje.

Gerėjant darbo rinkos sąlygoms toliau mažėja skurdas ir socialinė atskirtis. Vis dėlto pastaraisiais metais pajamų nelygybė išaugo iki istoriškai aukšto lygio ir stabilizavosi; tai gali riboti augimą ir kelti grėsmę socialinei sanglaudai. Sparčiai kintančiame darbo pasaulyje visiems turi būti užtikrinta tinkama socialinė apsauga. Pernai Airija invalidumo ir nedarbo išmokas pradėjo mokėti ir savarankiškai dirbantiems asmenims. Italija įdiegė skaitmeninių platformų darbuotojų darbo sąlygų ir socialinės apsaugos reglamentavimo sistemą ir nustatė minimalų apsaugos standartą. Vykstant demografiniams pokyčiams bus vis svarbiau užtikrinti vienodas galimybes naudotis kokybiškomis sveikatos priežiūros paslaugomis, taip pat stiprinti ilgalaikę priežiūrą. Kelios valstybės narės ieško būdų, kaip sustiprinti prevencijos paslaugas ir skatinti prieinamą, veiksmingą ir ekonomiškai efektyvų priežiūros paslaugų teikimą.

Mokesčių ir išmokų sistemų reforma gali prisidėti prie tvaraus ir integracinio augimo. Mokesčių struktūros perbalansavimas, pavyzdžiui nuimant mokesčių našta nuo darbo jėgos ir taikant mažesnę iškraipomąjį poveikį turinčius mokesčius, kaip antai aplinkosaugos mokesčiai, gali paskatinti ekonomikos augimą, didinti užimtumą, mažinti nelygybę ir prisidėti prie aplinkosaugos požiūriu tvarios ekonomikos kūrimo. Kelios valstybės narės toliau reformuoja savo mokesčių sistemą ir visų pirma mažina darbo jėgos apmokestinimą. Prancūzija, Italija, Nyderlandai, Graikija ir Slovėnija mažina darbo jėgai tenkančią mokesčių našta mažindamos gyventojų pajamų mokesčius arba socialinio draudimo įmokas. Kai kuriais atvejais šis darbo jėgos mokesčių sumažinimas finansuojamas labiau pasikliaujant mažesnę neigiamą poveikį turinčiais mokesčiais.

Pažanga reformuojant sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros sistemas valstybėse narėse yra nevienoda. Fiskaliniu požiūriu tvarus, veiksmingas, įperkamas ir prieinamas kokybiškų sveikatos priežiūros paslaugų teikimas padeda išsaugoti ir atkurti gerą sveikatą visiems ir taip prisideda prie našios ir atsparios darbo jėgos kūrimo. Be to, dar yra galimybių gerinti fiskaliniu požiūriu tvarios, veiksmingos ir adekvačios ilgalaikės priežiūros teikimą. Kai kurioms valstybėms narėms konkrečiai skirtose rekomendacijose raginta ypatingą dėmesį skirti sveikatos priežiūros ir (arba) ilgalaikės priežiūros sistemoms. Įgyvendindamas šias rekomendacijas tam tikrą pažangą padarė Kipras, Lietuva, Latvija ir Slovakija. Tik nedidelę pažangą padarė Belgija, Bulgarija, Airija, Vengrija, Malta, Austrija, Portugalija, Rumunija ir Suomija, o Čekija ir Slovėnija pažangos nepadarė.

Sėkmingam reformų rengimui ir įgyvendinimui labai svarbus socialinis dialogas. Kolektyvinės derybos, taip pat platesnis socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės dalyvavimas yra ypač svarbūs šiuo metu, kai politikos formuotojai rengia išsamias strategijas, kuriomis siekiama sąžiningos ir teisingos žalosios ir skaitmeninės pertvarkos ir demografinio pokyčio problemos sprendimo. Pastaraisiais metais padaryta tam tikra pažanga, susijusi su socialinių partnerių dalyvavimu formuojant politiką Estijoje, Latvijoje, Portugalijoje, Slovėnijoje ir Ispanijoje.

---

¹³ 2020 m. kovo mėn. Komisija pateiks „Įgūdžių darbotvarkę“, kurioje bus nustatyti tikslai ir iniciatyvos abiejų pertvarkų keliamiems uždaviniams spręsti.

3.4. Ekonominis stabilumas

Dabartinėmis mažų palūkanų normų sąlygomis tebesiskiria valstybių narių pozicijos skolos ir tvarumo iššūkių atžvilgiu. Apskritai valdžios sektoriaus deficitas ES vėl pradėjo didėti, taigi pasikeitė pastarųjų metų mažėjimo tendencija. Nacionalinė fiskalinė politika tebėra nepakankamai diferencijuota. Šiuo metu aukštas skolos lygis tam tikrose valstybėse narėse yra pažeidžiamumo šaltinis ir tam tikras suvaržymas vyriausybėms tuo atveju, kai reikia vykdyti makroekonominio stabilizavimo politiką. Italijoje, Belgijoje, Ispanijoje ir Prancūzijoje skolos santykis nesumažėjo, nepaisant pastaraisiais metais susiklosčiusių palankių ekonominių ir finansinių sąlygų. Valstybės narės, kurių valdžios sektoriaus skola yra didelė, turėtų sparčiai mažinti skolą, kartu iš naujo nustatydamos išlaidų prioritetus, kad būtų sudarytos sąlygos papildomoms investicijoms. Tai turėtų suteikti erdvės anticiklinei fiskalinei politikai vykdyti nuosmukio atveju. Kita vertus, toliau skatinant investicijas ir kitas gamybines išlaidas valstybėse narėse, kurių biudžeto padėtis palanki, būtų remiamas augimas trumpuoju ir vidutiniu laikotarpiu, kartu padedant perbalansuoti euro zonos ekonomiką. Kai kurios valstybės narės, turinčios daug fiskalinio manevravimo galimybių, šiuo metu jomis naudojasi. Konkrečiai Nyderlandai ir Vokietija planuoja padidinti investicijas, kad paskatintų ekonomikos augimą ir papildomai paremtų perėjimą prie žalesnės ekonomikos.

Tinkamai parengtos ir gerai veikiančios nacionalinės fiskalinės sistemos yra patikimų viešųjų finansų ES pagrindas. Pastaraisiais metais valstybės narės sustiprino nacionalines fiskalines sistemas, visų pirma atsižvelgdamos į Sąjungos teisės reikalavimus ir rekomendacijas. Pavyzdžiui, Lietuva ir Lenkija tęsė biudžeto procesų reformą, kad pagerintų išlaidų valdymą. Vengrija supaprastino nacionalinę skaitinių fiskalinių taisyklių sistemą ir suderino skolos santykių apskaičiavimą. Keliose valstybėse narėse svarstoma, kaip toliau tobulinti sistemą, pavyzdžiui, Prancūzijoje, kur Nacionalinė Asamblėja pateikė rekomendacijas dėl vidutinio laikotarpio biudžeto sistemos struktūros. Vis dėlto dar yra erdvės sistemų struktūrai tobulinti, kaip rekomendavo ir Europos Audito Rūmai¹⁴.

Valstybėms narėms vis dar sunku vėl pasiekti prieš krizę buvusį viešųjų investicijų lygį. Prieš krizę ar jos pradžioje daugumos valstybių narių biudžeto sudėtis buvo palankesnė ekonomikos augimui. Visų pirma viešųjų investicijų išlaidos tebėra istoriškai mažos, o viešųjų investicijų ir BVP santykis turėtų didėti tik nežymiai, ypač euro zonoje. Norint padidinti augimo potencialą, reikia struktūrinių reformų, kuriomis būtų skatinamas tvarus augimas, ir investicijų į materialųjį ir nematerialųjį kapitalą, kuriomis būtų didinamas našumas. Tai būtų ypač svarbu toms valstybėms narėms, kurių augimo potencialas yra akivaizdžiai mažesnis už euro zonos vidurkį. Nepaisant silpnos užsienio prekybos ir padidėjusio netikrumo dėl prekybos politikos, Europos Sąjungos einamosios sąskaitos perteklius išliks. Tai reiškia, kad Europa sutaupo pakankamai lėšų savo ekonomikos pertvarkai finansuoti, jei tik tos sutaupos valstybėse narėse bus panaudotos tinkamoms investicijoms.

---

¹⁴ Europos Audito Rūmai (2019 m.), „ES reikalavimai nacionalinėms biudžeto sistemoms. Reikia dar labiau juos griežtinti ir atidžiau stebėti jų įgyvendinimą“. Specialioji ataskaita Nr. 22/2019.

Išlaidų peržiūros tampa reguliarios visoje ES ir gali būti svarbi viešųjų finansų kokybės gerinimo priemonė. Kai kurios iš jų vykdomos kasmet (pvz., Vokietijoje), kitos apima kelerius metus (pvz., Suomijoje, Prancūzijoje, Airijoje ir Portugalijoje). Taip pat skiriasi peržiūrimų išlaidų aprėptis. Kai kurios peržiūros yra išsamios, o kitos – skirtos svarbiausioms sektorių politikos sritims, kaip antai švietimui ir sveikatos priežiūrai (pvz., Latvijoje, Lietuvoje ir Slovakijoje), arba labai specifiniams dalykams (policijos pajėgoms Maltoje, verslo paskatomis Vokietijoje ir vyriausybės subsidijoms Ispanijoje). Nors kai kurios peržiūros padėjo sutaupyti lėšų, išlaidų efektyvumo didinimo rezultatai ne visada yra aiškūs. Parengus reguliarius ir nepriklausomus vertinimus, pagerinus sąsajas su biudžeto planavimu ir išplėtus subnacionalinių išlaidų aprėptį būtų galima padidinti išlaidų peržiūrų naudingumą. Didėjanti konkurencija viešųjų pirkimų srityje taip pat gali padėti gerinti viešųjų išlaidų kokybę.

Siekiant išlaikyti patikimus viešuosius finansus ir išvengti konkurencijos tarp įmonių ir tarp valstybių narių iškraipymo, būtina kovoti su mokesčių slėpimu ir agresyviu mokesčių planavimu. Gali būti, kad agresyviu mokesčių planavimu užsiimančios bendrovės naudojami tam tikrais kai kurių valstybių narių (t. y. Airijos, Kipro, Liuksemburgo, Maltos, Nyderlandų ir Vengrijos) mokesčių sistemų aspektais. Agresyvaus mokesčių planavimo praktika vienoje valstybėje narėje turi šalutinį poveikį tiek kitoms bendrovėms, tiek kitoms valstybėms narėms, įskaitant mokestinių pajamų praradimą ir bendrovių veiklos sąlygų iškraipymą. Valstybės narės, kurių mokesčių bazė mažėja, turi didinti pajamas iš kitų mokesčių arba jos turės mažiau pajamų augimą skatinančioms reformoms, persikirstymui ir investicijoms.

Demografiniai pokyčiai ir didelė valdžios sektoriaus skola kelia didelių sunkumų užtikrinant viešųjų finansų kokybę ir tvarumą. Vidutiniu ir ilguoju laikotarpiu daugiau nei pusė valstybių narių susiduria su vidutine arba didele rizika tvarumui. Keliose šalyse, visų pirma Belgijoje, Ispanijoje, Prancūzijoje, Italijoje ir Portugalijoje, rizika kyla dėl numatomos didelės valstybės skolos. Be to, esama problemų, susijusių su prognozuojamu viešųjų išlaidų didėjimu dėl visuomenės senėjimo. Kai kuriais atvejais tvarumą didinančios pensijų reformos buvo atšauktos, o tai prisidėjo prie būsimų fiskalinių sunkumų Italijoje ir Rumunijoje. Pažanga reformuojant pensijų sistemas buvo prislopinta tose valstybėse narėse, dėl kurių Taryba 2019 m. priėmė su pensijomis susijusias konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas. Todėl Belgijai, Čekijai, Vokietijai, Airijai, Ispanijai, Prancūzijai, Italijai, Liuksemburgui, Maltai, Austrijai, Lenkijai, Rumunijai, Slovėnijai ir Slovakijai lieka politinių uždavinių.

2019 m. dėl ekonominių sąlygų ir likusias problemas švelninančių priemonių išaugo bankų sektoriaus atsparumas. Apskritai bankų sektoriaus kapitalizacija išliko tvirta, o vidutinis mokumo koeficientas ES lygmeniu antrąjį 2019 m. ketvirtį pasiekė 18,8 %. Poreikis pritaikyti bankų verslo modelius, žemų palūkanų normų aplinka ir didėjanti konkurencija su kitų formų finansavimu daugeliui valstybių narių yra problema, kuri ir toliau daro spaudimą bankų konkurencingumui ir pelningumui (pvz., Graikijoje, Vokietijoje, Airijoje, Portugalijoje ir Liuksemburge). Toliau mažėjant iš anksčiau užsilikusių neveiksnių paskolų sanaujai, balansų tvarkymo procesas dar labiau pasistūmėjo į priekį. Antrąjį 2019 m. ketvirtį neveiksnių paskolų santykis ES lygmeniu sumažėjo iki 2,9 %, t. y. puse procentinio punkto, palyginti su buvusiu prieš metus. Nors turto kokybė pagerėjo visose valstybėse narėse, ypač tose valstybėse narėse, kuriose neveiksnių paskolų santykis buvo didžiausias, Graikijoje, Kipre,

Portugalijoje, Italijoje, Bulgarijoje ir Kroatijoje šis santykis vis dar viršija 7 %. Tebėra sudėtinga diversifikuoti pajamų šaltinius siekiant toliau didinti bankų pelningumą, ypač mažesnėms kredito įstaigoms.

Siekiant apsaugoti ES ekonomikos ir finansų sistemos vientisumą būtina kovoti su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu. Kovos su pinigų plovimu sistemos taikymo visoje ES trūkumais gali būti pasinaudota iš neteisėtos veiklos gautoms pajamoms plauti. Valstybės narės, kuriose teisės aktai neatitinka ES standartų, vykdoma priežiūra yra nepakankama, neišnaudojama surinkta finansinė informacija, o baudžiamasis persekiojimas yra ribotas, yra silpnoji ES sistemos grandis. Pastarojo meto pinigų plovimo skandalai parodė, kaip svarbu griežtai taikyti taisykles.

4. MAKROEKONOMINIO DISBALANSO NAIKINIMAS

Makroekonominis disbalansas gali neigiamai paveikti konkrečios valstybės narės, euro zonos ar visos Sąjungos ekonomiką¹⁵. Makroekonominio disbalanso procedūros tikslas – ankstyvuojų etapu nustatyti jo atsiradimą ir užkirsti jam kelią, siekiant užtikrinti, kad atitinkamos valstybės narės imtųsi tinkamų veiksmų jam ištaisyti.

2019 m. įspėjimo mechanizmo ataskaitoje nurodyta 13 valstybių narių, kurių nuodugnią apžvalgą reikia atlikti, kad būtų galima įvertinti, ar jose yra susidaręs arba gali susidaryti disbalansas.¹⁶ Tos 13 šalių yra tos pačios šalys, kuriose prieš metus jau buvo nustatytas disbalansas arba perviršinis disbalansas. Šio ciklo nuodugnių apžvalgų rezultatai įtraukti į atitinkamoms valstybėms narėms skirtas ataskaitas. Analizuojant atsižvelgiama į disbalanso sunkumą, raidą ir į politines priemones, kurių imtasi jam panaikinti. Taip pat atsižvelgiama į atitinkamą šalutinį poveikį ir sisteminių tarpvalstybinį disbalanso poveikį.

4.1. Makroekonominio disbalanso ES ir euro zonoje naikinimo pažanga

Esant palankioms ekonominėms sąlygoms, makroekonominis disbalansas palaipsniui išsilygina. Po plataus masto pokrizinio finansinio įsiskolinimo mažinimo proceso buvo panaikinta dalis disbalanso ir kai kurios netvarios tendencijos, visų pirma didelis einamosios sąskaitos deficitas, pernelyg didelis kreditų augimas, skatinantis būsto kainų augimą, ir apskritai didelės vienietui tenkančios darbo sąnaudos, dėl kurių mažėja sąnaudų konkurencingumas. Tačiau nepaisant pažangos, padarytos mažinant finansinį įsiskolinimą, privačiojo, viešojo sektoriaus ir išorės skola tebėra didelė ir jai sumažinti reikia daugiau laiko. Be to, kai kuriais atvejais finansų sektoriuje išlieka tam tikras pažeidžiamumas.

Išorės pozicijų perbalansavimas dar nebaigtas. Šiuo metu einamosios sąskaitos deficitą turi tik kelios valstybės narės, tačiau kai kurios valstybės narės, turinčios didelę išorės skolą, turi išlaikyti apdairias einamosios sąskaitos pozicijas ir vengti konkurencingumo sumažėjimo. Be to, kai kuriose valstybėse narėse (pvz., Vokietijoje, Nyderlanduose) išliko didelis

---

¹⁵ Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 2 straipsnis.

¹⁶ COM(2019) 651 *final*.

einamosios sąskaitos perteklius, todėl euro zonos perteklius sudaro 3,3 % BVP. Tai reiškia, kad pastaraisiais metais Europos šalių ekonomika nuolat sutaupydavo daugiau, nei investuodavo, ir taip, palyginti su likusiu pasauliu, sukaupe turto. Dėl mažos eksporto paklausos pastaruoju metu einamosios sąskaitos perteklius šiek tiek sumažėjo, o kai kuriais atvejais padidėjo einamosios sąskaitos deficitas. Dabartinėmis aplinkybėmis perbalansavus einamosios sąskaitos deficitą ir perteklių būtų galima sėkmingai veikti mažos infliacijos ir mažų palūkanų normų aplinkoje ir sumažinti priklausomybę nuo užsienio paklausos. Daugelyje šalių, kurios yra grynosios skolininkės, reikia reformų konkurencingumui didinti ir išorės skolai mažinti. Šalyse, kurios yra grynosios skolinijos, reikėtų pasinaudoti tolesnių viešųjų ir privačiųjų investicijų finansavimo mažomis palūkanomis galimybe. Darbo užmokesčio augimą skatinančių sąlygų stiprinimas taip pat prisidėtų prie perbalansavimo.

ES bankų sektoriaus atsparumas padidėjo, tačiau kai kurios problemos išlieka. Kapitalizacijos rodikliai, pasiekę reguliavimo standartus viršijantį lygį, nustojo didėti. Bankų sektoriaus pelningumas pastaraisiais metais labai padidėjo. Neveiksnių paskolų ir viso paskolų portfelio santykis pastaraisiais metais labai sumažėjo, ypač šalyse, kuriose ankstesniais metais susikaupe daug neveiksnių paskolų (pvz., Kipre, Italijoje, Portugalijoje). Vis dėlto problemos išlieka kai kuriose valstybėse narėse, kurioms vis dar būdinga palyginti maža kapitalizacija ir pelningumas bei didelis neveiksnių paskolų ir viso paskolų portfelio santykis. Prie šių problemų prisideda mažų ilgalaikių palūkanų normų ir silpnėjančio ekonomikos augimo perspektyva.

Būsto kainos ir toliau nuolat auga, o augimo tempas lėtėja tose valstybėse narėse, kuriose stipresni pervertinimo požymiai. Vis daugėja šalių, kuriose būsto kainos viršija nuo XXI a. pirmojo dešimtmečio vidurio registruotas aukštumas ir gali būti pervertintos. Tačiau pastaruoju metu būsto kainų augimas sulėtėjo kai kuriose ES šalyse (pvz., Vengrijoje, Airijoje, Portugalijoje), kur būsto kainų augimas buvo didžiausias ir iki šiol buvo tik nedaug pervertinimo požymių. Priešingai, kainų augimas dažnai lėtėja šalyse, kuriose labiau nuogaustaujama dėl pervertinimo, o namų ūkių skola yra didelė (pvz., Švedijoje). Kai kuriose šalyse spartų būsto kainų augimą lydi tvarus naujų hipotekinių kreditų augimas.

Keliose valstybėse narėse sąnaudų konkurencingumo sąlygos tampa ne tokios palankios. Dėl didelio darbo užmokesčio ir mažo našumo augimo kai kuriose valstybėse narėse sparčiai augo vienetai tenkančios darbo sąnaudos. Kai kuriose Vidurio ir Rytų Europos bei Baltijos šalyse nuolatinis spartus vienetai tenkančių darbo sąnaudų augimas atspindi įtemptą padėtį darbo rinkoje ir kvalifikuotų darbuotojų trūkumą. Nors daugelyje euro zonos šalių, kurios yra grynosios skolinijos, vienetai tenkančių darbo sąnaudų augimas buvo didesnis nei tose, kurios yra grynosios skolininkės, šis augimo rodiklių skirtumas nuo 2016 m. mažėja, todėl tampa mažiau palankus simetriniam perbalansavimui.

4.2. Makroekonominio disbalanso procedūros įgyvendinimas

Disbalansas arba perviršinis disbalansas buvo nustatytas 12 iš 13 valstybių narių, dėl kurių buvo parengtos nuodugnios apžvalgos, tačiau disbalanso mastas kai kuriais atvejais mažėja. 2020 m. nuodugniose apžvalgose nustatyta, kad devyniose valstybėse narėse

yra susidaręs *disbalansas*, o trijose – *perviršinis disbalansas*. Viena valstybė narė, kurioje praėjusiais metais buvo nustatytas disbalansas, padarė pakankamai didelę pažangą ekonominių rezultatų ir politinio atsako požiūriu, kad jai nebereikėtų taikyti makroekonominio disbalanso procedūros. Daugumoje kitų valstybių narių padaryta tam tikra pažanga naikinant makroekonominį disbalansą. Šiame etape to neužtenka, kad būtų peržiūrėtas jų statusas disbalanso nustatymo ir vertinimo požiūriu. 3 priedėlyje apibendrinami nuodugnių apžvalgų rezultatai pagal valstybes nares.

Bulgarijoje, kurioje *disbalansas* buvo nustatytas 2019 m., *disbalanso nebėra*. Padaryta didelė pažanga stiprinant finansų sektoriaus valdymą ir sprendžiant neišspręstus reguliavimo klausimus. Be to, sumažėjo įmonių skola ir neveiksnių paskolų ir viso paskolų portfelio santykis, nors tarp įmonių pastarasis tebėra didelis¹⁷.

Daugumoje kitų valstybių narių, kuriose 2019 m. buvo nustatytas disbalansas, pažeidžiamumas ir toliau palaipsniui mažėjo, tačiau tebėra problemų, susijusių su ekonomine ir politine perspektyva:

- **Vokietijoje** ir **Nyderlanduose**, nepaisant tam tikro koregavimo ir tam tikros politikos pažangos, einamosios sąskaitos perteklius išlieka didelis. **Ispanijai**, **Portugalijai**, **Airijai** ir **Kroatijai** būdingas pažeidžiamumas, susijęs su didele privačiojo sektoriaus, valdžios sektoriaus ir užsienio skola. Šis atsargų disbalansas pradėjo mažėti atsigaunant ekonomikai, ypač Airijoje, kur buvo imtasi ryžtingų politikos veiksmų. Politikos veiksmai šiek tiek įstrigo Kroatijoje ir Ispanijoje. **Prancūzijoje** valdžios sektoriaus skola dar nemažėja ir, nepaisant tam tikros politikos pažangos, našumo augimas tebėra vangus. Nepaisant pastarojo meto korekcijos, **Švedijoje** būsto kainos išlieka rekordiškai aukštos, o namų ūkių skola toliau auga; nepaisant pažangos, politikos spragos išlieka. **Rumunijoje** itin ekspansyvos fiskalinės politikos kontekste išlieka pažeidžiamumas, susijęs su sąnaudų konkurencingumo mažėjimu ir didėjančiu einamosios sąskaitos deficitu, ir jis dar labiau padidės, jei dabartinės tendencijos nepasikeis.
- Nustatyta, kad Kipre, Graikijoje ir Italijoje, kaip ir 2019 m., yra susidaręs **perviršinis disbalansas**. Nepaisant pastaraisiais metais padarytos pažangos, **Kipre** išlieka didelis pažeidžiamumas. Neveiksnių paskolų kiekis buvo gerokai sumažintas 2018 m., o nuo to laiko pažanga sulėtėjo. Valdžios ir privačiojo sektoriaus skola mažėja ir turėtų toliau mažėti. Tačiau einamosios sąskaitos deficitas padidėjo, jau ir taip esant labai neigiamai grynajai tarptautinių investicijų pozicijai. Politikos pažanga yra netolygi – kai kurie reformų įsipareigojimai dar neįgyvendinti. **Graikijoje** išlieka labai didelis pažeidžiamumas, susijęs su valdžios sektoriaus skola, neveiksniomis paskolomis ir išorės sektoriumi esant vis dar mažam augimo potencialui ir dideliam nedarbui. Tačiau daugelyje sričių matoma pažanga. Pagal griežtesnės priežiūros programą stebimi politiniai įsipareigojimai iš esmės vykdomi tinkamai. **Italijoje** valdžios sektoriaus

---

¹⁷ Bulgarijos įsipareigojimus, susijusius su dalyvavimu VKM II, laikui atėjus įvertins Komisija ir ECB atitinkamose savo kompetencijos srityse.

skolos ir BVP santykis vis dar didėja, nors valdžios sektoriaus planai vis labiau prisideda prie skolos mažinimo. Potencialus augimas, nors ir didėjantis, vis dar yra nepakankamas sparčiam skolos mažinimui užtikrinti. Vėl imtasi veiksmų reformų darbotvarkei įgyvendinti. Siekiant perbalansuoti ekonomiką, visose trijose valstybėse narėse reikia nuosekliai vykdyti reformas. Jas atidžiai stebės Komisija.

Komisija pagal specialią stebėsenos procedūrą toliau peržiūrės visų valstybių narių, kuriose nustatytas disbalansas arba perviršinis disbalansas, ekonominę raidą ir politikos priemones, kurių jos ėmėsi. Taryba dalyvauja atliekant šias peržiūras ir pritaria konkrečių stebėsenos ataskaitų išvadoms¹⁸.

5. KONKREČIOMS ŠALIMS SKIRTŲ REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO PAŽANGA IR SANGLAUDOS POLITIKOS FONDŲ PROGRAMAVIMAS

Nors valstybės narės toliau darė pažangą įgyvendindamos konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas, reformų įgyvendinimo lygis valstybėse narėse skyrėsi. Žvelgiant iš daugiametės perspektyvos, įgyvendinimo lygis pastaraisiais metais išliko iš esmės stabilus. Visų pirma, nuo Europos semestro pradžios 2011 m. valstybės narės padarė bent tam tikrą pažangą, įgyvendindamos daugiau kaip du trečdalius visų konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų. Kalbant apie politikos sritis, valstybės narės padarė didžiausią pažangą finansinių paslaugų srityje, taip pat padarė pažangą teisės aktų, reglamentuojančių darbo teisę ir užimtumo apsaugą, srityje. Tuo pat metu ypač lėtai pažanga buvo daroma plečiant mokesčių bazę ir reformuojant sveikatos ir ilgalaikę priežiūrą.

Esant dideliame netikrumui dėl ekonominių perspektyvų, labai svarbu laiku ir veiksmingai įgyvendinti ekonomikos augimo potencialą didinančias reformas, kad būtų sprendžiami ilgalaikiai ekonomikos uždaviniai. Kalbant apie 2019 m. priimtas Tarybos rekomendacijas, intensyviai įgyvendinamos finansinių paslaugų ir aktyvios darbo rinkos politikos reformos. Nepaisant to, rekomendacijos dėl, pvz., konkurencijos paslaugų sektoriuje ir ilgalaikio viešųjų finansų tvarumo, vis dar įgyvendinamos vangiai. Komisija ėmėsi priemonių užtikrinti, kad konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų įgyvendinimo vertinimo procesas būtų skaidresnis ir kad būtų sustiprintos daugiašalės peržiūros diskusijos dėl rekomendacijų. Apskritai, esant neaiškioms ekonominėms perspektyvoms reikia vėl suaktyvinti reformų įgyvendinimą.

Su investicijomis susijusiai ekonominei politikai įgyvendinti reikia laiko. Praeitais metais pirmą kartą pateiktos konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos dėl su investicijomis susijusios ekonominės politikos. Valstybėms narėms rekomenduota savo politiką sutelkti į konkrečias sritis, remiamas nacionaliniais viešaisiais ir privačiais ištekliais, taip pat ES lėšomis. Įgyvendinimo pažanga turi būti analizuojama žvelgiant iš ilgalaikės perspektyvos. Valstybės narės turėtų sutelkti savo politiką į konkrečias sritis, remiamas nacionaliniais viešaisiais ir privačiais ištekliais, taip pat ES lėšų naudojimą,

---

¹⁸ 2020 m. vasario 18 d. priimtos Tarybos išvados dėl 2020 m. įspėjimo mechanizmo ataskaitos (ST 6145/20).

esama teigiamų požymių: 2019 m. Komisija atliko dabartinio Europos struktūrinių ir investicijų fondų programavimo laikotarpio (2014–2020 m.) veiklos rezultatų peržiūrą, iš kurios matyti, kad buvo panaudota 21,4 mlrd. EUR iš veiklos lėšų rezervo¹⁹. Nepaisant to, kad veiklos rezultatų peržiūra nėra diskrecinio pobūdžio, vidutiniškai trys ketvirtadaliai sanglaudos politikos veiklos lėšų rezervo, sudarančio 15,9 mlrd. EUR, buvo skirti sritims, susijusioms su konkrečioms šalims skirtomis rekomendacijomis dėl investicijų. Dėl sumų, susijusių su programomis ir prioritetais, kurių veiklos rezultatų orientyrai nepasiekti, Komisijos tarnybos paragino valstybes narės savo pasiūlymuose dėl perskirstymo deramai atsižvelgti į konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas dėl investicijų. 2019 m. rudenį valstybės narės pradėjo teikti atitinkamus pasiūlymus dėl perprogramavimo, kad Komisija juos įvertintų ir priimtų.

2 langelis. Dabartinė sanglaudos politikos fondų programavimo padėtis

Daugelyje valstybių narių viešosios investicijos labai priklauso nuo ES lėšų. Programuojant sanglaudos politikos fondus 2014–2020 m. programavimo laikotarpiui atsižvelgta į konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas dėl investicijų. Tos konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos orientuotos į strateginės europinės svarbos sritis. Kalbant apie 2021–2027 m. sanglaudos politikos programavimą, Komisija pasiūlė dar labiau susieti jį su Europos semestru. Per 2019 m. semestro ciklą ji pateikė sanglaudos politikos fondų investicijų gaires ir visoms valstybėms narėms pasiūlė konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas dėl su investicijomis susijusios politikos; jas Taryba priėmė.

2019 m. vasario mėn. paskelbus šalių ataskaitas, 2019 m. pavasarį visose valstybėse narėse buvo surengti renginiai, kuriais pradėtas neoficialus dialogas dėl 2021–2027 m. programavimo. Komisijos tikslas – priimti visas programas, kai tik bus priimti atitinkami teisės aktai. Pasidalijamojo valdymo atveju tai taip pat priklausys nuo valstybių narių pasirengimo parengti ir aptarti savo programų projektus.

6. BENDRADARBIAVIMAS SU VALSTYBĖMIS NARĖMIS IR EUROPOS PARLAMENTU

Komisijos, Tarybos ir valstybių narių tarpusavio pasitikėjimas ir bendradarbiavimas yra labai svarbūs Europos semestro veiksmingumui. Komisija siūlo daug galimybių keistis nuomonėmis su visais suinteresuotaisiais subjektais, be kita ko, reguliariai dalyvaujant susitikimuose su socialiniais partneriais, pilietine visuomene, Europos Parlamentu ir nacionaliniais parlamentais. Kalbant apie Europos Parlamentą, Komisijos nariai yra pasirengę atvykti į Europos Parlamentą prieš kiekvieną svarbų Europos semestro ciklo etapą. Prieš patvirtindami šiandienos dokumentų rinkinį, Komisijos nariai su Parlamentu bendravo Parlamento EMPL ir ECON komitetų posėdžiuose. Komisija taip pat rengia reguliarius susitikimus su socialiniais partneriais ir pilietinės visuomenės organizacijomis Briuselyje ir valstybėse narėse. Metams bėgant šios pastangos užmegzti atvirą ir vaisingą dialogą padėjo plėtoti vis didesnę bendrą supratimą apie Europos ir nacionalinės politikos iššūkius ir jų sprendimus.

¹⁹ Veiklos lėšų rezervą, atidėtą bendrame ESI fondų asignavime (6 % biudžeto, arba apie 26 mlrd. EUR), galima panaudoti tiems prioritetams, kuriuos įgyvendinant pasiekti veiklos rezultatų plane nustatyti 2018 m. orientyrai.

Atsižvelgdama į praeityje įdėtas pastangas, Komisija yra įsipareigojusi palaikyti tikrą politinį dialogą su valstybėmis narėmis ir užtikrinti, kad jos politinės rekomendacijos būtų nacionalinės politikos proceso dalis, be kita ko, stiprinant nacionalinių parlamentų ir socialinių partnerių dalyvavimą nacionaliniu lygmeniu. Šie mainai vyksta per techninio ir politinio pobūdžio vizitus kiekvienoje valstybėje narėje ir dvišalius susitikimus du kartus per metus Briuselyje. Be to, prieš paskelbiant šalių ataskaitas, dėl jų analitinio turinio konsultuojamasi su nacionalinėmis valdžios institucijomis. Šių metų naujovė – Komisija kreipėsi į nacionalines valdžios institucijas dėl bendros svarbos temos pasirinkimo išsamesnei analizei šalių ataskaitose. Dauguma nacionalinių valdžios institucijų dėmesį sutelkė į temas, susijusias su žaliąja ir skaitmenine pertvarka bei jos poveikiu ekonomikai, pramonei ir darbo jėgai – tai aiškus ženklas, kad interesai ir prioritetai derinami su naująja Komisijos ekonomine darbotvarka. Komisija taip pat siekia padėti valstybėms narėms sparčiau įgyvendinti reformas vykdydama Struktūrinių reformų rėmimo programą, pagal kurią visoms ES valstybėms narėms jų prašymu teikiama techninė parama, kad jos galėtų parengti ir įgyvendinti augimą skatinančias reformas. Tai, be kita ko, apima reformų iššūkius, nurodytus konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose.

7. TOLESNI VEIKSMAI

Europos semestras suteikia galimybę Komisijai, valstybėms narėms, socialiniams partneriams ir suinteresuotiesiems subjektams palaikyti nuolatinį dialogą ištisus metus. Su šiuo komunikatu skelbiamos šalių ataskaitos pagrįstos techninio ir politinio lygmenų išsamios informacijos mainais, vykusiais tarp vyriausybių, nacionalinių institucijų ir suinteresuotųjų subjektų, įskaitant 2019 m. gruodžio mėn. surengtus dvišalius susitikimus. Jose nustatyti faktai bus pristatyti valstybių narių sostinėse, po to bus surengti tolesni dvišaliai ir daugiašaliai susitikimai. Visus metus Europos semestro pareigūnai toliau bendradarbiauja su pagrindiniais suinteresuotaisiais subjektais valstybėse narėse. Komisijos pirmininko pavaduotojai ir Komisijos nariai lankysis valstybėse narėse, kad sužinotų parlamentų, vyriausybių, socialinių partnerių ir kitų suinteresuotųjų subjektų nuomonę apie šalių ataskaitose pateiktas analizes ir išvadas. Be to, šalių ataskaitose nustatytus faktus Komisija aptars su Europos Parlamentu.

Atsižvelgdamos į nustatytus iššūkius valstybės narės iki balandžio mėn. vidurio savo nacionalinėse reformų programose nurodys savo ekonominius ir socialinius prioritetus. Parengusios stabilumo (euro zonos valstybės narės) ir konvergencijos (euro zonai nepriklausančios valstybės narės) programas jos taip pat pristatys savo daugiamečių patikimų viešųjų finansų strategijas. Pagal Energetikos sąjungos valdymo reglamentą pateiktuose galutiniuose nacionaliniuose energetikos ir klimato srities veiksmų planuose valstybės narės išdėstė, kaip jos planuoja pasiekti savo energetikos ir klimato srities tikslus. Siekiant tinkamai ir tvariai reaguoti į iššūkius, Komisija rekomenduoja, kad rengiant šias programas dalyvautų visi pagrindiniai suinteresuotieji subjektai, pavyzdžiui, socialiniai partneriai, regionų ir vietos valdžios institucijos ir prireikus pilietinės visuomenės organizacijos.

1 PRIEDĖLIS. INTEGRUOTA MAKROEKONOMINIO IR FISKALINIO DISBALANSO PRIEŽIŪRA

	Makroekonominio disbalanso procedūra (MDP)²⁰	Stabilumo ir augimo paktas²¹ (VLT – vidutinio laikotarpio tikslas / PDP – perviršinio deficito procedūra)	Pastabos
AT		Prevencinė dalis VLT įgyvendinamas, taikoma skolos taisyklė ²²	
BE		Prevencinė dalis VLT neįgyvendintas, taikoma skolos taisyklė	
BG		Prevencinė dalis VLT įgyvendinamas	
CY	Perviršinis disbalansas	Prevencinė dalis VLT įgyvendinamas, taikoma skolos taisyklė	
CZ		Prevencinė dalis VLT įgyvendinamas	
DE	Disbalansas	Prevencinė dalis VLT įgyvendinamas	
DK		Prevencinė dalis VLT įgyvendinamas	
EE		Prevencinė dalis VLT neįgyvendintas	
EL	Perviršinis disbalansas	Prevencinė dalis Taikoma pereinamojo laikotarpio skolos taisyklė ²³	Kol Graikija vykdė programą, jai nebuvo privalu teikti stabilumo programų, todėl 2019 m. vertinimas atliekamas nesant vidutinio laikotarpio tikslo.
IE	Disbalansas	Prevencinė dalis VLT neįgyvendintas	
ES	Disbalansas	Prevencinė dalis VLT neįgyvendintas, taikoma pereinamojo laikotarpio skolos taisyklė	
FR	Disbalansas	Prevencinė dalis	

²⁰ Disbalanso ir perviršinio disbalanso kategorijos reiškia, kad turi būti pradėtas specialus stebėjimas, kurio konkreti tvarka parengiama pagal spęstinių iššūkių mastą.

²¹ Nurodomas VLT įgyvendinimas ir (pereinamojo laikotarpio) skolos taisyklės taikymas 2019 m., remiantis Komisijos 2019 m. rudens prognoze.

²² Skolos taisyklė. Kai skolos santykis su BVP viršija 60 % pamatinę vertę, valstybei narei pradedama taikyti perviršinio deficito procedūra, jei atsižvelgus į visus svarbius veiksnius ir ekonominio ciklo poveikį atotrūkis tarp skolos santykio ir 60 % pamatinės vertės kasmet nesumažėja viena dvidešimtąja (skaičiuojant vidutiniškai per trejus metus).

²³ Pereinamojo laikotarpio skolos taisyklė. Kiekvienai valstybei narei, kuriai taikoma perviršinio deficito procedūra, po perviršinio deficito panaikinimo suteikiamas trejų metų laikotarpis, kad ji įvykdytų skolos taisyklę. Tai nereiškia, kad skolos taisyklė tuo laikotarpiu netaikoma, nes tuo pereinamuoju laikotarpiu valstybės narės turėtų daryti pakankamą pažangą siekdamas įvykdyti taisyklę. Jei pereinamojo laikotarpio pažanga siekiant laikytis skolos kriterijaus įvertinama neigiamai, gali būti pradėta perviršinio deficito procedūra.

		VLT neįgyvendintas, taikoma pereinamojo laikotarpio skolos taisyklė	
HR	Disbalansas	Prevenicinė dalis VLT įgyvendinamas, taikoma skolos taisyklė	
HU		Prevenicinė dalis (procedūra dėl didelio nukrypimo ²⁴) VLT neįgyvendintas, taikoma skolos taisyklė	
IT	Perviršinis disbalansas	Prevenicinė dalis VLT neįgyvendintas, taikoma skolos taisyklė	
LT		Prevenicinė dalis VLT neįgyvendintas	
LU		Prevenicinė dalis VLT įgyvendinamas	
LV		Prevenicinė dalis VLT neįgyvendintas	
MT		Prevenicinė dalis VLT įgyvendinamas	
NL	Disbalansas	Prevenicinė dalis VLT įgyvendinamas	
PL		Prevenicinė dalis VLT neįgyvendintas	
PT	Disbalansas	Prevenicinė dalis VLT neįgyvendintas, taikoma pereinamojo laikotarpio skolos taisyklė	
SI		Prevenicinė dalis VLT neįgyvendintas, taikoma skolos taisyklė	
SE	Disbalansas	Prevenicinė dalis VLT įgyvendinamas	
SK		Prevenicinė dalis VLT neįgyvendintas	
RO	Disbalansas	Prevenicinė dalis (procedūra dėl didelio nukrypimo) VLT neįgyvendintas	
FI		Prevenicinė dalis VLT neįgyvendintas	
UK		Prevenicinė dalis VLT neįgyvendintas, taikoma	

²⁴ Procedūra dėl didelio nukrypimo valstybėms narėms siekiama suteikti galimybę ištaisyti nukrypimą nuo vidutinio laikotarpio tikslo arba nuo koregavimo plano siekiant vidutinio laikotarpio tikslo.

		pereinamojo laikotarpio skolos taisyklė	
--	--	--	--

2 PRIEDĖLIS. PAŽANGA SIEKIANT STRATEGIJOS „EUROPA 2020“ TIKSLŲ

Strategijos „Europa 2020“ ES tikslai	2010 m. duomenys	Naujausi turimi duomenys	2020 m., remiantis naujausiomis tendencijomis
1. 20–64 metų amžiaus gyventojų užimtumo lygio padidinimas iki bent 75 %	68,6 %	73,8 % (2019 m. 3 ketv.)	Tikslas tikriausiai nebus pasiektas
2. Bendrų viešųjų ir privačiųjų investicijų į MTTP didinimas iki 3 % BVP	1,93 %	2,12 % (2018 m.)	Tikslas tikriausiai nebus pasiektas
3a. Išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažinimas bent 20 %, palyginti su 1990 m.	14,3 % sumažinimas	23 % sumažinimas (2018 m.)	Tikslas tikriausiai bus pasiektas
3b. Atsinaujinančiosios energijos dalies padidinimas iki 20 % visos suvartojamos energijos	12,5 %	18 % (2018 m.)	Tikslas tikriausiai bus pasiektas
3c. Pastangos pasiekti 20 % energijos vartojimo efektyvumo tikslą	5,7 % (suvartojamos pirminės energijos)	4,6 % (iki 2020 m. pirminės energijos suvartojimo tikslo)	Tikslas tikriausiai nebus pasiektas
4a. Mokyklos nebaigusių asmenų skaičiaus sumažinimas iki mažiau nei 10 %	13,9 %	10,6 % (2018 m.)	Tikslas tikriausiai bus pasiektas
4b. Aukštąjį išsilavinimą įgijusių 30–34 metų amžiaus gyventojų dalies padidinimas iki bent 40 %	33,8 %	40,7 %	Tikslas tikriausiai bus pasiektas
5. Skurdo ir socialinės atskirties grėsmės panaikinimas ne mažiau kaip 20-čiai mln. žmonių	1,4 mln. daugiau žmonių (palyginti su atskaitos metais – 2008 m.)	2018 m. 7,1 mln. mažiau žmonių (palyginti su atskaitos metais – 2008 m.)	Tikslas tikriausiai nebus pasiektas

3 PRIEDĖLIS. NUODUGNIŲ APŽVALGŲ (NA) REZULTATAI PAGAL VALSTYBES NARES

	2019 m. NA rezultatai	2020 m. NA rezultatai
Disbalanso nėra	-	BG
Disbalansas	BG, DE, ES, FR, HR, IE, NL, PT, RO, SE	DE, ES, FR, HR, IE, NL, PT, RO, SE
Perviršinis disbalansas	CY, EL, IT	CY, EL, IT

